

наступним
режим доступу:

«Істка». Судді не
[ст] / М. І. Цур-

com.

stration Policy
(2003), 392.

її: 15.05.2015.

ountries

ountries and
in the member
ions are

member states of

її: 15.05.2015.

оран

шонных
опыт
европейского суда
ны.

, коррупция,
европейского

її: 15.05.2015.

УДК 342.56

Завдання керівника апарату суду в організаційному забезпеченні судової діяльності

П. Ю. Шпенова

здобувачка кафедри організації судових
та правоохоронних органів Національного
університету «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»

У статті аналізуються повноваження керівника апарату суду щодо забезпечення судової діяльності у контексті організаційного забезпечення органів судової влади. Акцентується увага на проблематиці застосування понятійного апарату у цій сфері, недостатньою визначеності повноважень керівника апарату суду у чинному законодавстві України. Досліджуються наукові погляди на класифікацію повноважень керівника апарату суду, визначаються авторські пропозиції до неї.

Ключові слова: апарат суду, керівник
апарату суду, організація роботи суду, забез-
печення судової діяльності, судове адмініст-
рування.

Зазвичай під організаційним забезпеченням судів розуміють створення належних умов для їх нормальної роботи – достатнього фінансування, матеріально-технічного і кадрового забезпечення, організації ефективного діловодства, ведення необхідної судової статистики та архіву, організації будівництва, ремонту, утримання та оснащення приміщень судів, а також у визначен-

ні оптимальної чисельності суддів, їх завантаженості, впровадженні комп’ютеризації судочинства, інформативно-аналітичного забезпечення тощо. Разом з тим є певна неузгодженість у використанні термінів «організаційне забезпечення судів», «матеріально-технічне забезпечення», «фінансове забезпечення» та ін. Ця стаття присвячена розгляду участі керівника апарату в організаційному забезпеченні судової діяльності

у контексті перелічених вище термінів і з урахуванням останніх змін у вітчизняному законодавстві.

Проблеми, пов'язані із структурою та роботою апарату суду, специфікою проходження державної служби у апаратах судів, досліджували В. Б. Авер'янов, Н. М. Гринівецька, О. Ю. Дудченко, С. В. Ківалов, О. Д. Крупчан, В. І. Луговий, Д. І. Майборода, Н. Р. Нижник, В. М. Олуйко, В. В. Сердюк та інші науковці. Однак деякі питання роботи керівника апарату суду щодо забезпечення організації його роботи, особливо проблеми оцінки якості його діяльності, поки що залишаються без уваги.

Варто нагадати, що належне забезпечення судів кадрами, фінансами, транспортом, меблями, засобами зв'язку, оргтехнікою, матеріально-технічними та іншими ресурсами є однією з гарантій самостійності і незалежності судової системи. У той же час таке забезпечення, з одного боку, повинно виключати матеріальну залежність судів від органів законодавчої та виконавчої влади, а з іншого боку – не має відволікати увагу судів на виконання не властивих правосуддю функцій.

З точки зору становлення судової системи як системи самостійної та незалежної, яка покликана забезпечити реальний захист прав і свобод громадян, в організаційному забезпеченні діяльності судів особливе значення має організація управління фінансовими, матеріально-технічними та іншими ресурсами, що виділяються з державного бюджету на потреби судової влади. Належне управління такими ресурсами є однією з найважливіших умов забезпечення самостійності та незалежності судової системи. А відповідно до ч. 1 ст. 152 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [1] (далі – Закон) управління апаратом суду, а відповідно й ресурсами, які наявні в його віданні, здійснює його керівник.

Діяльність керівника апарату суду є до-
сить специфічною, оскільки різномані-

тість поставлених перед ним завдань вимагає від нього знань в різних сферах діяльності, а також певного досвіду управління. Кінцевим результатом його діяльності повинне бути ефективне виконання покладених на апарат суду завдань. Також певної специфіки додає статус державного органу, апарат якого він очолює, як єдиного органу, що має право здійснювати правосуддя. Все це потребує визначення та виокремлення видів повноважень і основних обов'язків керівника апарату суду.

Закон установлює, що керівник апарату суду очолює апарат, несе персональну відповідальність за належне організаційне забезпечення суду, суддів та судового процесу, функціонування автоматизованої системи документообігу, інформує збори суддів про свою діяльність, а також признача на посаду і звільняє з посади працівників апарату суду, застосовує до них заохочення та накладає дисциплінарні стягнення (ст. 152). У наступній нормі згаданого вище Закону йдеється про особливий статус керівників апаратів Верховного Суду України і вищих спеціалізованих судів. Щодо першого чітко зазначається, що він представляє Верховний Суд України як юридичну особу, затверджує положення про структурні підрозділи апарату Верховного Суду України. що керівників апаратів вищих спеціалізованих судів аналогічної норми немає, але згідно і Верховного Суду України, і вищих спеціалізованих судів зазначається, що положення про їх апарат затверджується зборами суддів відповідного суду за поданням голови відповідного суду (ст. 153). Щодо положення про апарат місцевих та апеляційних судів Закон висловлюється інакше: розробляється на підставі типового положення про апарат суду та затверджується зборами суддів відповідного суду (ч. 2 ст. 152).

Слід зауважити, що Законом дається не виключний перелік повноважень керівника апарату суду, детальна їх регламентація міститься у Типовому положенні

про апарат місцевого [2]. Цей перелік дослідники пропонують на а) повноваження питань проходження б) повноваження щодо суду; в) загальноорганізаційні [3, с. 13].

Існують також інші В. В. Сердюк під час апарату вищого спеціалізації діє в сфері діяльності і окремо класифікує підрозділи. До сфер діяльності спеціалізованого суду науковець відносить дічине забезпечення засобами документальне забезпечення, комп'ютерне забезпечення, матеріально-технічне забезпечення; кадрове формування діяльності та співробітництво та керівника апарату суду, але до сфер організаційної діяльності судів належать матеріально-технічні, кадрові, ініціаційно-технічні тощо.

На наш погляд, ви-
стійні групи повноважен-
заций роботи суду і
ні повноваження керівника є проблематичним і не-
ваним. В чому може під-
такими повноваженнями
механізми реалізації з-
новажень керівником мо-
тим сумніви. На нашу думку, га-
нізаційних повноважен-
всі повноваження керівника
адже відповідно до завдань
лює апарат суду, голова
є організаційне забезпечен-
Однак варто погодитися
із кадровими повноважен-
апарату суду окремо ви-

ним завдань в інших сферах діяльності уряду управління його діяльності виконання покладається. Також певної місцевого органу, єдиного органу, правосуддя. Все це виокремлення інших обов'язків

керівник апарату персональну відповідальність за організаційне забезпечення судового процесуалізованої форми формує збори, а також признає посади працівників до них заохоченням. Загальні стягнення згаданого вище статус керівника Суду України. Щодо першої зіні представляє юридичну особу, структурні підрозділи Суду України. У вищих спеціалізованих формах немає, але в Україні, і вищих засуджуються, що подтверджується зборами суду за поданням (ст. 153). Щодо посередників та апеляційних засуджуються інакше: розпорядкового положення засуджуються зборами суду (ст. 152).

Законом дається повноважень керівника їх регламентувати положенні

про апарат місцевого, апеляційного судів [2]. Цей перелік достатньо широкий, тому деякі дослідники проводять їх класифікацію на а) повноваження щодо регулювання питань проходження державної служби; б) повноваження щодо організації роботи суду; в) загальноорганізаційні повноваження [3, с. 13].

Існують також інші точки зору. Так, В. В. Сердюк під час дослідження завдань апарату вищого спеціалізованого суду розглядає сферу діяльності відповідного апарату і окрім класифікує повноваження його керівника. До сфер діяльності апарату вищого спеціалізованого суду, наприклад, згаданий науковець відносить: інформаційно-методичне забезпечення здійснення правосуддя; документальне забезпечення; інформаційно-комп'ютерне забезпечення; фінансове, матеріально-технічне та соціально- побутове забезпечення; кадрове забезпечення; інформаційну діяльність; міжнародно-правове співробітництво та ін. А повноваження керівника апарату суду поділяє відповідно до сфер організаційного забезпечення діяльності судів на: фінансові, матеріально-технічні, кадрові, інформаційні та організаційно-технічні тощо [4, с. 30, 36].

На наш погляд, виокремлення у самостійній групі повноваження щодо організації роботи суду і загальноорганізаційні повноваження керівника апарату суду є проблематичним і недостатньо обґрунтованим. В чому може полягати різниця між такими повноваженнями? Чи існують різні механізми реалізації зазначених груп повноважень керівником апарату суду? Маємо сумніви. На нашу думку, до загальноорганізаційних повноважень можна віднести всі повноваження керівника апарату суду, адже відповідно до законодавства він очолює апарат суду, головним завданням якого є організаційне забезпечення роботи суду. Однак варто погодитися із потребою поряд із кадровими повноваженнями керівника апарату суду окрім виділяти повноважен-

ня щодо регулювання питань проходження державної служби. У зазначеному вище типовому положенні їм приділяється значна увага. Так само слід окрім виділяти повноваження керівника апарату суду щодо забезпечення судової діяльності. До таких варто відносити повноваження, потрібні керівникові апарату для створення і контролю за дотриманням необхідних умов у суді для слухання всіх справ, що відносяться до юрисдикції відповідного суду.

У цьому контексті зазначимо, що до Типового положення «Про апарат місцевого, апеляційного судів», яке було затверджене наказом Державної судової адміністрації України від 28.09.2012 р. № 115, були внесені зміни 5.01.2015 р., якими частково було змінено не лише вимоги, що висуваються до керівника апарату суду і порядку призначення його на посаду, а й його повноваження, дещо конкретизовано механізми його підзвітності і відповідальності. У пункті 14 вказаних положень дається перелік повноважень керівника місцевого (апеляційного) суду, серед яких до повноважень щодо організації забезпечення судової діяльності можна віднести такі:

- здійснює безпосереднє керівництво апаратом суду, забезпечує організацію роботи структурних підрозділів суду, працівників апарату суду, їх взаємодію у виконанні завдань, покладених на апарат суду;
- взаємодіє з Державною судовою адміністрацією України, з її відповідним територіальним управлінням, органами суддівського самоврядування, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими установами й організаціями, засобами масової інформації з питань забезпечення діяльності суду;
- організовує та контролює ведення діловодства в суді відповідно до інструкції з діловодства;
- здійснює заходи щодо забезпечення належних умов діяльності судів та праців-

- ників апарату суду, інформаційно-нормативного забезпечення їх діяльності;
- організовує та контролює роботу з фінансового та кадрового обслуговування апарату суду;
  - забезпечує виконання працівниками апарату Правил поведінки працівника апарату суду [5], затверджених рішенням Ради суддів України від 6.02.2009 р. № 33, а також правил внутрішнього трудового порядку і трудової дисципліни;
  - здійснює організаційне забезпечення ведення судової статистики, діловодства, обліку та зберігання судових справ, належного ведення архіву і роботи бібліотеки суду;
  - організовує контроль за обліком речових доказів, не приєднаних до справи, вживає заходів щодо обладнання спеціальних приміщень і скринь для їх зберігання;
  - виконує доручення голови суду, рішення зборів суддів щодо організаційного забезпечення діяльності суду.

Керівник апарату суду в межах повноважень, наданих йому, видає накази з кадрових питань щодо працівників апарату суду, а також щодо помічників суддів (за поданням судді) стосовно призначення на посади, з посад, переведень на інші посади, просування по службі, встановлення рангів державних службовців, надання відпусток, застосування заохочень, накладення дисциплінарних стягнень, проведення щорічного оцінювання результатів службової діяльності, а також з адміністративно-підприємських питань (відрядження, підвищення рівня професійної кваліфікації (компетентності) працівників апарату суду).

Керівник апарату суду несе персональну відповідальність за належне організаційне забезпечення діяльності суду, суддів та судового процесу і звітує перед зборами суддів про діяльність апарату суду. У разі невиконання обов'язків, збори суддів можуть висловити недовіру керівнику апарату суду, тому він звільняється з посади в порядку, встановленому ч. 3 ст.149 Закону, з дотри-

манням вимог Кодексу законів про працю України та Закону України «Про державну службу».

Ще один аспект, на який необхідно звертати увагу під час визначення завдань діяльності керівника апарату суду – це оцінка якості його роботи. Ми повинні розуміти, що суд, як державний орган, працює не для задоволення власних потреб, а для вирішення проблем правового характеру, що виникають у громадян, забезпечення процесу здійснення правосуддя, під час якого у цивілізованій формі вирішуються конфлікти між учасниками суспільних відносин.

У цьому розумінні оцінювання роботи суду найбільш ефективне, якщо його основою є встановлені стандарти якості та перевірені методи оцінки відповідності суду цим стандартам. Основою таких стандартів є суспільні очікування щодо якості судових послуг (наприклад, повноти інформації, зручності та комфортності судових приміщень тощо), а також показники роботи суду (наприклад, тривалість судових проваджень, питома вага розглянутих справ тощо). Суд, який відповідає встановленим стандартам, можна назвати, відповідно до міжнародних зasad судової досконалості досконалим судом.

Важливо зазначити, що метою оцінювання якості роботи суду є вдосконалення організації роботи суду, а саме підвищення працездатності, ефективності та якості судових процедур.

Оцінювання якості дає керівництву суду можливість вирішувати такі завдання:

- отримання інформації про поточну ситуацію;
- обґрутування поточних і стратегічних рішень;
- визначення пріоритетів для змін;
- моніторинг інновацій, оцінка їхньої результативності та ефективності;
- оцінювання відповідності роботи суду існуючим стандартам і нормативам.

Майбутня система оцінювання суду включатиме оцінювання, серед яких судового адміністрування та судового розгляду. Принципи поєднати у собі:

1) внутрішню оцінювання суду:

а) анкетування суддів та працівників апарату,

б) експертний аналіз та своєчасності судової діяльності;

2) зовнішню оцінювання суду через опитування учасників судових процесів та логією карток громадян (КГЗ);

3) аналіз наявних доказів (документів) [6].

Під час оцінювання суду доречною видається оцінка якості роботи суду, яку керівник апарату суду відповідає за відповідність її стандартам. Оцінка якості роботи суду відповідає на кількох рівнях: на рівні суб'єктів оцінювання (як керівник апарату суду: суддя, працівниками відповідно до державними органами України); громадським спільнотам, громадським організаціям (а саме користувачам суду).

При цьому судді та працівники апарату суду дають оцінку якості роботи суду, яку керівник апарату суду відповідає за відповідність її стандартам.

Список використаної літератури

1. Про судоустрій і становлення вісник України.
2. Про апарат місцевої судової адміністрації.

Журнал доступу: <http://www.moj.gov.ua>

нів про працю
Про державну

обхідно звер-
я завдань ді-
суду – це
повинні ро-
їн орган, пра-
сних потреб,
вового харак-
ян, забезпе-
равосуддя, під
формі вирішу-
ками суспіль-

вання роботи
до його осно-
якості та пе-
відності суду
таких стандар-
до якості су-
вноти інфор-
ності судових
показники ро-
вальність судо-
розділяти розглянутих
відає встанов-
звати, відпо-
судової доско-

метою оціню-
досконалення
підвищення
та якості су-

керівництву суду
завдання:

про поточну

і стратегічних

змін;
їнкої ре-
ності;
роботи суду іс-
тивам.

Майбутня система оцінки якості функціонування суду включатиме чотири напрямки оцінювання, серед яких буде ефективність судового адміністрування та своєчасність судового розгляду. При цьому система повинна поєднати у собі три механізми оцінки:

1) внутрішню оцінку якості функціонування суду:

а) анкетування суддів і працівників апарату,

б) експертний аналіз судових рішень та своєчасності судового розгляду;

2) зовнішню оцінку якості функціонування суду через опитування громадян – учасників судових проваджень за методологією карток громадянського звітування (КГЗ);

3) аналіз наявних даних судової статистики [6].

Під час оцінювання ефективності роботи суду доречною видається оцінка професіоналізму, управлінських та ділових якостей керівника апарату суду як важливої складової судового адміністрування загалом та забезпечення судової діяльності. Оцінка діяльності керівника апарату суду повинна здійснюватися на кількох рівнях. Таким чином, можна виокремити 5 основних груп суб'єктів оцінювання якості роботи керівника апарату суду: судяями відповідного суду; працівниками відповідного апарату суду; державними органами (наприклад, ДСА України); громадським суспільством (наприклад, громадські організації, ЗМІ); громадянами (а саме користувачі послуг суду).

При цьому судді та окремо працівники апарату суду дають оцінку проявам ділових,

особистих та управлінських якостей керівника апарату. Це здатність бути лідером, підтримка нового та прогресивного, організаторські здібності, вміння створювати позитивний соціально-психологічний клімат, справедливість та неупередженість, коректність та ввічливість, професіоналізм, вміння працювати зі ЗМІ і громадськістю тощо.

Проведення оцінювання суддів, працівників апарату суду та громадян щодо якості роботи суду дозволяє визначити значення діяльності керівника апарату суду у сфері забезпечення судової діяльності.

Йдеться передусім про потребу забезпечення відповідності фактичних строків виконання процесуальних дій судом принципу розумності та оптимальності судових строків і нормативним строкам, передбаченим законом. Для цього окремо мають бути оцінені окремі непроцесуальні дії апарату суду, передбачені інструкціями, що впливають на загальне сприйняття якості роботи суду.

І варто зазначити, що прямого зв'язку між діяльністю апарату суду та його керівником і дотриманням процесуальних строків, обґрунтованості строків розгляду справ немає. Але ефективна організація роботи апарату суду може сприяти зменшенню загальної тривалості розгляду справ у суді, тривалості підготовки справи до розгляду, тривалості очікування копій судових рішень та зменшенню коефіцієнта розгляду справ у вимірі людських ресурсів тощо. Саме такі результати можуть свідчити про потрібний рівень забезпечення судової діяльності працівниками апарату суду.

Список використаної літератури

1. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 55/1. – С. 7. – Ст. 1900.
2. Про апарат місцевого, апеляційного судів : Типове положення, затв. наказом Державної судової адміністрації України від 28.09.2012 р. № 115 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dsa.court.gov.ua/dsa/14/N1152012>

3. Дудченко А. Ю. Правовий статус осіб, які займають адміністративні посади в судової системі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / А. Ю. Дудченко, Нац. унів. «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – Х., 2013. – С. 13.
4. Сердюк В. В. Актуальні питання діяльності апаратів вищих спеціалізованих судів у контексті судової реформи // В. В. Сердюк / Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2011. – № 1. – С. 27-37.
5. Правила поведінки працівника суду : затв. рішенням Ради суддів України від 06.02.2009 р. № 33 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://court.gov.ua/userfiles/PravPovPracSudu.pdf>
6. Проект системи оцінки якості роботи суду : затв. Радою суддів України 05.02.2015 р. № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://court.gov.ua/userfiles/5\(8\).pdf](http://court.gov.ua/userfiles/5(8).pdf)

Стаття надійшла до редакції: 27.05.2015.

Problems of the head of the device of court on organizational maintenance of judicial activity

P. J. Shpenova

In article are analyzed powers of the head of the device of court on maintenance of judicial activity in a context of organizational maintenance of bodies of the judicial power. The attention is focused on a problematics of application of the conceptual device in this sphere, insufficient definiteness of powers of the head of the device of court in the current legislation of Ukraine. Investigated scientific views on classification of powers of the head of the device of court, formulated author's offers to it.

Keywords: the court device, the head of the device of court, the organisation of work of court, maintenance of judicial activity, judicial administration.

Received: 27.05.2015.

Задачи руководителя аппарата суда по организационному обеспечению судебной деятельности

П. Ю. Шпенова

В статье анализируются полномочия руководителя аппарата суда по обеспечению судебной деятельности в контексте организационного обеспечения органов судебной власти. Акцентируется внимание на проблематике применения понятийного аппарата в этой сфере, недостаточный определенность полномочий руководителя аппарата суда в действующем законодательстве Украины. Исследуются научные взгляды на классификацию полномочий руководителя аппарата суда, формулируются авторские предложения к ней.

Ключевые слова: аппарат суда, руководитель аппарата суда, организация работы суда, обеспечение судебной деятельности, судебное администрирование.

Получено: 27.05.2015.

Сп
Захи
та їх об
в міжна
приват

Сучасні міжнародні процеси, що склалися з початку ХХІ століття, характеризуються значною складністю. Це поєднує плюралізм учасників та манітніших суб'єктів. Для суспільних змін змушують іншим кутом зору тлумачення наявних інтересів і можливостей у нерівноважному